

Ulf Ottosson förevisar ringmärkning för lärare och studenter vid APLORI, Nigeria.

Bland biätare och trädgårdssångare i Nigeria

TEXT & FOTO: OLOF HELLGREN

OTTENBY FÅGELSTATION bedriver sedan flera år flyttfågel forskning i Nigeria. Först var det vid randen av Tchadsjön i nordöstra hörnet av landet, numera i samarbete med A. P. Leventis Ornithological Research Institute (APLORI, se VF 8/2003) på högplatån utanför staden Jos i centrala Nigeria.

I början var forskningen den största drivkraften, framför allt frågor om hur de palearktiska flyttfågelnas fysiologiskt och beteendemässigt förbereder sig inför och efter flygningen över Sahara. Med tiden vidgades frågeställningarna och idag ingår studier av olika fågelsjukdomar, exempelvis fågel-malaria (VF 6/2003), som en viktig del av arbetet. Engagemanget i Nigeria har även fördjupats på det lokala planet – i dagsläget tar Ottenby Fågelstation och zoоекologiska avdelningen på Lunds Universitet ett stort ansvar i undervisningen av nigerianska biologistudenter vid APLORI.

Detta svensk-nigerianska samarbete involverar sedan i höstas fler delar av moderföreningen, bl.a. finns planer att till sommaren ta emot några av de nigerianska studenterna i Sverige för att de ska få lära mer om fågelstations- och föreningsarbete. Vid institutet har en skogsvaktarkår kunnat anställas och utrustas tack vare bidrag från svenska Club 300. Denna kår bevakar skogen så att ingen olovlig vedhuggning eller betesdrift sker. En annan arbetsuppgift är att förhindra uppkomst av bränder inom reservatet. Att skyddet hittills varit effektivt vittnar den ökande vegetationshöjden på gräs, buskar och träd de senaste åren. Sedan 2002 har

glesa buskar vuxit upp till täta buskage och gräset vajar på sina ställen upp till tre meter högt där det förut knappt nådde till ankelhöjd! Den positiva vegetationsutvecklingen inom reservatet ger stora förhoppningar om att på sikt få större arealer av skog och mindre av buskmarker.

Den senaste i raden av expeditioner till Nigeria genomfördes i höstas, en månad i skiftet oktober/november. Från Sverige deltog tre personer, var och en med egna mål för resan. Undertecknad bedrev fångst av inhemska och flyttade fåglar för fortsatta insamlingar av prover för studier av blodparasiter. Henrik Dahl från Västerås installerade och utvecklade ett databasprogram för insamling av långtids-serier på fågelobservationer. Samma system används idag på Ottenby Fågelstation. Programmet ger möjligheten att följa förändringar i fågelsamhället i takt med att vegetationen ändras, men ger även en god grund för att beskriva fenologin hos de inhemska flyttfågelnas – fenomen som i dagsläget är dåligt kända. Inom kort kommer en dagbok från APLORI att kunna nås från Ottenby Fågelstations hemsida (www.sofnet.org/ofstn/index.html). Tredje man på resan var Ola Olsson från Lunds Universitet som undervisade studenterna i statistik och försöksupställning. Under perioden fanns Ulf Ottosson på plats som anställd lektor vid institutionen.

Redan första fångst dagen (18 okt) möttes vi av de första av "våra" fåglar i form av nio trädgårdssångare, två buskskvättor, en trädpiplärka och en

törnsångare. Under den månad som fångsten pågick fångades 501 fåglar av 82 olika arter, varav 120 var palearktiska flyttare. Parallellt med fågel fångsten bedrevs fångst av myggor och knott, detta för att utvärdera vilka insekter som sprider malaria till fåglarna. Genom att hålla fåglar i burar, kompletterade med specialbyggda insektsfällor, fångades endast de myggor som attraherades av fåglarna. Denna pilotstudie fungerade över förväntan och myggsamlingen skall nu artbestämmas och undersökas om de bär på malariaparasiter. Den mesta fångsten bedrivs som vanligt i naturreservatet kring institutet, men vi prövade även under en period att bedriva fångst i ett annat skogsområde – ett stycke högstammig skog av regnskogskaraktär vid Kagoro.

Denna skog hyser extremt höga skyddsvärden och är på pappret ett "skogreservat". Verkligheten är dock helt annorlunda – skogen håller snabbt på att skövlas. Då vi anlände var det med en stor bedrövelse vi upptäckte att det som tidigare varit ett av de finaste och fågelrikaste områdena i skogen idag består av stubbar och skövlad skog. Den här gången är det inte stora skogsbolag som skövlar skogen, utan skadorna orsakas av att de kringliggande byarna faller träd till ved och möbeltillverkning. Sedan ett träd fällt tas bara en liten del av stammen tillvara. Resten lämnas kvar att ruttna eller brännas upp på stället.

APLORI och Ottenby Fågelstation har arbetat för att förbättra skyddet av skogen, framför allt i samtal med guvenören för området. Om avverkningen fortsätter i samma takt som idag finns troligtvis inget som är värt att bevara om två år! Förhoppningsvis kan det tryck som APLORI och SOF gemensamt utgör rädda skogen. Sammantaget visar både skyddet av Amurumskoggen vid institutet, och bristen på skydd i det så kallade skogsreservatet vid Kagoro, på betydelsen av att låta internationellt naturvårdsarbete få en lokal förankring. Här har SOF en viktig roll att spela.

Olof Hellgren är forskarstudent vid Lunds Universitet med diversiteten hos fågel malaria som huvudämne.

Red-throated bee-eater *Merops bulocki*.